

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมล เกตุศิริ. ประเพณีเก่าเมืองสุรินทร์. ในเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์.
สมจิตร พ่วงบุตร, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2527.
- เกษม อิ่มใจ. เรือมอันเร สุรินทร์ : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์, 2538.
- แก่นจันทร์ นามวัฒน์. เครื่องแต่งกายเขมร. สุรินทร์ : มปป. 2540 (เอกสารในการรวบรวมผล
เพื่อทำเสนอคณะกรรมการของพระราชทานปริญญาเกิตติมศักดิ์ สถาบัน
ราชภัฏสุรินทร์ พ.ศ. 2541)
- แก่นจันทร์ นามวัฒน์ และสุจินต์ ทองหล่อ. "เรือมอันเร" ใน คนดี ผ่องศรี ทองหล่อ. สมจิตร
พ่วงบุตร, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิงสุรินทร์,
2528. (พิมพ์เนื่องในโครงการเชิดชูเกียรติบุคคลท้องถิ่น สมาคมส่งเสริมวัฒนธรรม
หญิง จังหวัดสุรินทร์)
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. ชีวิตไทย ชุมชนชาวเขาแถบ กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. วัฒนธรรมพื้นบ้าน : กรณีอีสาน. กรุงเทพมหานคร
อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2532.
- เครือจิต ศรีบุญนาค. การฟ้อนรำของชาวไทยเขมรในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์.
ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒมหาสารคาม, 2534.
- เครือจิต ศรีบุญนาค. การฟ้อนรำ เพลงและการละเล่นพื้นบ้านภาคอีสาน. ภาควิชานาฏศิลป์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสานใต้, 2543.
- เครือจิต ศรีบุญนาค. "เรือมอันเร" สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน 11 (2542) : 3855.
- จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง : เอกสารเย็บเล่มสำนักพระราชวัง วิทยุสารประจำวัน รายการเสด็จ
พระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,
2498.
- จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารส่วนตัว ม.ล.ปิ่น มาลากุล. สบ.5 25/1 เรื่องงานศิลป์
หัตถกรรมนักเรียน, 2495.

- จังหวัดสุรินทร์ , สำนักงาน. บรรยายสรุปจังหวัดสุรินทร์ . สำนักงานจังหวัดสุรินทร์ , 2543.
(เอกสารอัดสำเนา)
- จังหวัดสุรินทร์ , สำนักงาน 40 ปีงานช่างสุรินทร์จังหวัดสุรินทร์ ณ. สนามแสดงช่างสุรินทร์
จ.สุรินทร์, 18-19 พฤศจิกายน 2543. (สูจิบัตรในงานแสดงช่างประจำปี 2543)
- จารุณี กองพลพรหม. "การศึกษาเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้าน." ในเพลงพื้นบ้านและ
การละเล่นพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์. สมจิตร พ่วงบุตร,บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร :
กรุงสยามการพิมพ์ , 2527.
- ณรงค์ ป้อมบุปผา . แสดเด่นซาก. (หนังสือตามโครงการส่งเสริมหนังสือตามแนวพระราชดำริ)
กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์ , 2526.
- ดำเนิน เลขะกุล. "สุรินทร์ในอดีต." ในเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์ .
สมจิตร พ่วงบุตร , บรรณาธิการ . กรุงเทพมหานคร : กรุงสยามการพิมพ์ . 2527.
- ดำรงราชานุภาพ , สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. นิทานโบราณคดี. กรุงเทพมหานคร :
อมรการพิมพ์ , 2515 (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานบรรจุศพนายสินธุ์ พรประภา
ณ.สุสานอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี 19 ธันวาคม 2515)
- ทะนิน จันทรพันธุ์. "ภาษาเขมร (สุรินทร์) โดยสังเขป." ในเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้าน
จังหวัดสุรินทร์. สมจิตร พ่วงบุตร , บรรณาธิการ . กรุงเทพมหานคร : กรุงสยามการ
พิมพ์ , 2527.
- ธนิต อยู่โพธิ์ . หนังสือเครื่องดนตรีไทย. (พิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองอายุครบ 80 ปี ของนายธนิต
อยู่โพธิ์ อดีตอธิบดี กรมศิลปากร พ.ศ. 2499 – 2511 วันอังคารที่ 20 ตุลาคม
2530)กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ , 2530.
- ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ลักษณะไทย เล่ม 3 ศิลปะการแสดง. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2541.
- ธวัช ปุณโณทก . "เขมรป่าดง (กุย)." สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน 2(2542) : 368.
- ธวัช ปุณโณทก. "ประวัติหัวเมืองอีสานตอนล่าง" ในสมบัติอีสานใต้ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร :
ภาพพิมพ์ , 2527.
- นพวรรณ สิริเวชกุล. "กัณฑ์กรวด การดนตรีพื้นบ้านของอีสานใต้" วัฒนธรรมไทย 36 .10
(กรกฎาคม 2542) : 43-46.
- นิวัฒน์ พ.ศรีสุวรรณพิมพ์. ไทยลาวอีสาน . กรุงเทพมหานคร : มิตรการพิมพ์ , 2529.
- นีก บุญรอด. ชาวบ้านดงมันผู้แสดงเรือมอันเรแบบดั้งเดิม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2543.

- บอน สามสี. ชาวบ้านดงมันผู้แสดงเรื่อมอันเรแบบดั้งเดิม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2543.
- บุญยงค์ เกศเทศ. วัฒนธรรมเผ่าพันธุ์มนุษย์. กรุงเทพมหานคร : ดวงกลมสมัย . 2536.
- เบญจมาภรณ์ จารุศิริ. การแสดงรำกระทบไม้ของกรมศิลปากร . งานวิจัยหลักสูตรศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต การศึกษานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
2542.
- เบญจวรรณ รัชชิต. ผู้แสดงเรื่อมอันเรแบบปรับปรุงใหม่. สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2543.
- ประกอบ ผลงาม. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก จำกัด ,
2538.
- ประมวล เหมือนจิต. ชาวบ้านดงมันผู้แสดงเรื่อมอันเรแบบดั้งเดิม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน
2543.
- ประยุทธ์ ลัทธิพันธุ์. เมืองไทย กรุงเทพมหานคร : , 2513.
- ประยูร สมหมาย. ชาวบ้านดงมันผู้แสดงเรื่อมอันเรแบบดั้งเดิม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน
2543.
- ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ หนังสือแผนที่ภูมิศาสตร์ – ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น
(ม 1-2-3). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2531.
- ประเสริฐ ศรีวิเศษ. "ประวัติความเป็นมาของคนกูยโดยสังเขป." ใน เพลงพื้นบ้านและการละเล่น
พื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์. สมจิตร พ่วงบุตร, บรรณาธิการ . กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร
การพิมพ์ , 2527.
- ปราณี วงศ์เทศ. "แนวทางการศึกษาและการละเล่นทางมานุษยวิทยา ความสัมพันธ์ของพิธีกรรม
กับการละเล่น." ใน เพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์. สมจิตร
พ่วงบุตร , บรรณาธิการ . กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์ , 2527.
- ปราณี วราทร. ท่องเที่ยวไปในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว ,
2517.
- ปลั่งศรี มูลศาสตร์. ประธานชมรมมูลนิธิจังหวัดสุรินทร์. สัมภาษณ์, 14 ตุลาคม 2543.
- ปัญญา วัฒนประเสริฐ. ศึกษานิเทศน์ 7 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. สัมภาษณ์,
16 พฤศจิกายน 2543.
- เปรย บุญช่วย. ชาวบ้านดงมันนักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2543.
- เปรย สุขสัมฤทธิ์. ชาวบ้านดงมัน ผู้แสดงเรื่อมอันเรแบบดั้งเดิม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน
2543.

- ผ่องศรี ทองหล่อ. ผู้ปรับปรุงทำรำรูปแบบเรือมอันเร. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2543.
- เผย วาริดำ. นักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2543.
- พลศึกษา , กรม ปทานุกรมกีฬาพื้นเมือง . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ 2525.
(เพื่อเผยแพร่ในงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี)
- พูน สามสี. ชาวบ้านดงมันนักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2542.
- พูน สามสี. ชาวบ้านดงมันนักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์, 14 ตุลาคม 2542.
- พูน สามสี. ชาวบ้านดงมันนักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2542.
- ไพลิน จิตหาญ. ชาวบ้านคุ้มวัดศาลาลอย จ.สุรินทร์. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2543.
- ภา จบังรัมย์. ชาวบ้านดงมันผู้แสดงเรือมอันเรแบบดั้งเดิม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2543.
- มหาดไทย , กระทรวง. การปกครองส่วนภูมิภาค. ประวัติจังหวัดสุรินทร์. "ในเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์. สมจิตร พ่วงบุตร บรรณาธิการ . กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครการพิมพ์. 2527.
- มงกุฎ แก่นเดียว. "กันตรึม ดนตรีไทยเชื้อสายเขมร. สยามอารยะ 2 (กันยายน 2537) : 26.
- มานิตา ศรีสาคร. การละเล่นของไทย การศึกษาในแง่วิเคราะห์เปรียบเทียบ . ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2527.
- เมา เสาวพงศ์. ผู้แสดงเรือมอันเรแบบดั้งเดิม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2543.
- ยง ล้ำเลิศ. ชาวบ้านดงมันนักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2543.
- ยีน สามสี. ชาวบ้านดงมันผู้แสดงเรือมอันเรแบบดั้งเดิม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2543.
- เยื่อน รัชชคิด. ชาวบ้านคุ้มวัดบูรพาราม จังหวัดสุรินทร์. สัมภาษณ์. 12 เมษายน 2543.
- เลา ผิวจันทร์สด. หัวหน้าลิเกคณะเจลา เมืองมนต์ สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2543.
- เลื่อน บุญรอด. ชาวบ้านดงมันผู้แสดงเรือมอันเรแบบดั้งเดิม. สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2542.
- วิชาการ , กรม . แว่วเสียงแคน . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2530.
- วิบูลย์วัลย์ จรรย์ยานนท์. หัวหน้าคณะผู้ปรับปรุงทำรำเรือมอันเร. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2543.
- วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ , ศูนย์วัฒนธรรม . สมบัติอีสานใต้ ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : หจก.การพิมพ์จำกัด , 2527.
- วิทยาลัยครูมหาสารคาม , ศูนย์วัฒนธรรม. มรดกอีสาน.มหาสารคาม : วิทยาลัยครูมหาสารคาม 2530.
- วิทยาลัยครูสุรินทร์ , ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ . เพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์ . กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์ , 2527.

- วิทยาลัยครูสุรินทร์ , ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ , วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำมูล : กรณีเขมร ลาว
 ส่วย สุรินทร์ . กรุงเทพมหานคร : สารมวลชน จำกัด , 2533.
- วิภาวดี ไพรัชงาม . การพัฒนาเทคนิคการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านความภูมิปัญญาชาวบ้านในโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดเทศบาล เมืองสุรินทร์ วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุ
 ศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย
- วิโรจน์ นิวัฒน์บรรหาร. ผู้ได้รับรางวัลคนดีศรีเมืองช้าง สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2542.
- วิโรจน์ เขี่ยมสุข . มหิระเขมร : วิเคราะห์เฉพาะกรณีบ้านสะเดา กิ่ง อ.พลับพลาชัย จ.บุรีรัมย์
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2538.
- ศิริพร สุเมธรัตน์. "ประวัติจังหวัดสุรินทร์" ใน เพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้าน จังหวัด
สุรินทร์. สมจิตร พ่วงบุตร , บรรณาธิการ . กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์ ,
 2527.
- ศุภลักษณ์ สมเสมอ. ชาวบ้านคุ้มวัดบูรพาราม จังหวัดสุรินทร์. สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2543.
- ศูนย์สังคีตศิลป์ . การแสดงดนตรี กันตรึม พื้นบ้านเมืองสุรินทร์. ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคาร
 กรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาสะพานผ่านฟ้า . 9 ตุลาคม , 2524. (สูจิบัตรในการ
 แสดงครั้งที่ 120)
- สงบ บุญคล้าย . "กันตรึม เพลงพื้นบ้านอีสานใต้" ใน วารสารทางวิชาการราชภัฏบุรีรัมย์ ฉบับ
ปฐมฤกษ์. อยุธยา : สนพ. สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา , 2541.
- สงบ บุญคล้าย . การละเล่นอีสานใต้ (สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ) . บุรีรัมย์ : ศูนย์ส่งเสริมและ
 พัฒนาวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ , 2533.
- สงัด สามสี. ชาวบ้านดงมันผู้รำเรือมอันเรแบบดั้งเดิม. สัมภาษณ์. 17 พฤศจิกายน 2543.
- สมควร สามสี. ชาวบ้านดงมันผู้รำเรือมอันเรแบบดั้งเดิม. สัมภาษณ์. 17 พฤศจิกายน 2543.
- สมจิตร กัลยาศิริ. การวิเคราะห์เพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์.
 วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิต
 วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2524.
- สิงห์ จิตติหาญ. ชาวบ้านดงมันคุ้มวัดศาลาลอยนักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2543.
- สิริวัฒน์ คำวันสา. "รำกระทบสาก" ใน อีสานปริทัศน์ . กรุงเทพมหานคร : 2533.
- สุรินทร์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี . สยามนิกร 110 , 6 (สิงหาคม 2528) : 40-42.

สุทธิ ทองหล่อ. ข้าราชการบำนาญ. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2543.

สุวรรณณี มะลิซ้อน. ชาวบ้านดงมันผู้รำเรือมอันเรแบบดั้งเดิม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2543.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. "แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย ภาษาและวัฒนธรรม 6, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2540)

เส็ง สมหมาย. ชาวบ้านดงมันนักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2543.

เสนอ มูลศาสตร์. เพลง-ดนตรี และการละเล่นดั้งเดิมของชาวสุรินทร์. สุรินทร์ : สำนักงานจังหวัดสุรินทร์, 2526.

เสนอง สามสี. ชาวบ้านดงมันนักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2543.

อนุমানราชธน, พระยา, ประเพณีเมืองในเทศกาล. กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2506.

อิสรา จรัลยานนท์. ผู้อำนวยการอาศรมภูมิปัญญา สถาบันราชภัฏสุรินทร์. สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2543.

อัจจรา ภาณุวัฒน์ และคณะ. ผ้าไหมในวิถีไทยภูยกุญและไทยเขมร. สุรินทร์ : รุ่งธนเกียรติออฟเซทการพิมพ์, 2540.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประวัตินักแสดงเรียมอันเร

รายชื่อนักแสดงเรียมอันเรแบบฉบับชาวบ้านเขมรถิ่นไทยและแบบที่แสดงในปัจจุบัน

1. นางประยูร สมหมาย อายุ 43 ปี อาชีพทำนา
ที่อยู่ 19/1 ม. 6 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
2. นางสุวรรณี มะลิซ้อน อายุ 59 ปี อาชีพทำนา
ที่อยู่ 38 ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
3. นางภา ฉะบังรัthy อายุ 64 ปี อาชีพทำนา
ที่อยู่ 27 ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
4. นางบอน สามสี อายุ 64 ปี อาชีพทำนา
ที่อยู่ 22 ม.8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
5. นางสมควร สามี่ อายุ 40 ปี อาชีพทำนา
ที่อยู่ 29/2 ม.8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
6. นางจินดา ใจหาร อายุ 53 ปี อาชีพรับจ้าง
ที่อยู่ 9/5 ม. 13 ต.เจนีง อ.เมือง จ.สุรินทร์
7. นางทองคำ ดุจจาทศน์ อายุ 69 ปี อาชีพแม่บ้าน
ที่อยู่ 33/1 ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
8. นางยีน สามสี อายุ 70 ปี อาชีพทำนา
ที่อยู่ 50 ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
9. นางสงัด สามสี อายุ 67 ปี อาชีพทำนา
ที่อยู่ 29/1 ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
10. นางประมวล เหมือนจิต อายุ 56 ปี อาชีพทำนา
ที่อยู่ 37 ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
11. นายเมา เสาวพงศ์ อายุ 76 ปี อาชีพทำนา
ที่อยู่ 296/10 ม. 7 ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์
12. นายเปรย สุขสัมฤทธิ์ อายุ 60 ปี อาชีพทำนา
ที่อยู่ 296/18 ม. 7 ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์
13. นางทองเย็น ชูตารัตน์ อายุ 75 ปี อาชีพแม่บ้าน
ที่อยู่ 40 ถ.ทุ่งโพธิ์ ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์

รายชื่อนักแสดงเรื่อมอันเรแบบฉบับชาวบ้านเขมรถิ่นไทยและแบบที่แสดงในปัจจุบัน

14. นางเยื้อน รักษคิต อายุ 85 ปี อาชีพแม่บ้าน
ที่อยู่ 35-37 ซ.วัดบูรพาราม อ.เมือง จ.สุรินทร์
15. นางสาวเบญจวรรณ รักษคิต อายุ 56 ปี อาชีพรับจ้าง
ที่อยู่ 35-37 ซ.วัดบูรพาราม อ.เมือง จ.สุรินทร์
16. นางสาวจิตรวี พิศวง อายุ 15 ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ที่อยู่ โรงเรียนสิรินธร อ.เมือง จ.สุรินทร์
17. นางสาวนิราวัลย์ คงมาก อายุ 15 ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ที่อยู่ โรงเรียนสิรินธร อ.เมือง จ.สุรินทร์
18. นางสาวนิรวรรณ สาแก้ว อายุ 19 ปี นักศึกษาปีที่ 1 (วิชาเอกนาฏศิลป์)
ที่อยู่ สถาบันราชภัฏสุรินทร์ อ.เมือง จ.สุรินทร์
19. นายนิติวุฒิ ทองคำ อายุ 19 ปี นักศึกษาปีที่ 1 (คณะนิติศาสตร์)
ที่อยู่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
20. นายสามารถ ชื่นใจ อายุ 17 ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ที่อยู่ โรงเรียนสุรวิทยาคาร อ.เมือง จ.สุรินทร์
21. นางเลื้อน บุญรอด อายุ 64 ปี อาชีพทำนา
ที่อยู่ ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
22. นายกริธา สร้อยใจ อายุ 17 ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ที่อยู่ โรงเรียนสุรวิทยาคาร อ.เมือง จ.สุรินทร์

รายชื่อนักดนตรีวงกันตรึมประกอบการแสดงเรียมอันเร

1. นายเส็ง สหมมาย อายุ 61 ปี อาชีพทำนา (เป่าใบไม้)
ที่อยู่ 100 ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
2. นายเสน้อง สามสี อายุ 55 ปี อาชีพทำนา (กลอง)
ที่อยู่ 29/2 ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
3. นายเปรย บุญช่วย อายุ 69 ปี อาชีพทำนา (ซอ)
ที่อยู่ 27/1 ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
4. นายเผย วารีดำ อายุ 72 ปี อาชีพทำนา (เป่า)
ที่อยู่ 27/1 ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
5. นายนิก บุญรอด อายุ 66 ปี อาชีพทำนา (กลอง)
ที่อยู่ 15 ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
6. นายพูน สามสี อายุ 58 ปี อาชีพครูสอนดนตรีพื้นเมือง (หัวหน้าวง)
ที่อยู่ วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด
7. นายเกียรติ์ สนิทจักร อายุ 66 ปี อาชีพทำนา (เป่า)
ที่อยู่ ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์
8. นายยง ล้ำเลิศ อายุ 54 ปี อาชีพทำนา (กลอง, ฉิ่ง)
ที่อยู่ ม. 8 ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์

ภาพที่ 1 : อาจารย์วิบูลย์วรรณ จรัลยานนท์ หัวหน้าคณะปรับปรุงเรือมอันเร
ที่มา : ถ่ายโดยพนิดา บุญทองขาว ในวันที่ 22 ตุลาคม 2543

ภาพที่ 2 : อาจารย์แก่นจันทร์ นามวัฒน์ ผู้ร่วมปรับปรุงเรือมอันเร

ที่มา : ถ่ายโดยพนิดา บุญทองขาว ณ บ้านเลขที่ 228 ถ.กรุงศรีนอก ต.ในเมือง

อ.เมือง จ.สุรินทร์ วันที่ 11 เมษายน 2543

ประวัตินางแก่นจันทร์ นามวัฒน์

นางแก่นจันทร์ นามวัฒน์ สกุลเดิม มิ่งมงคล เป็นชาวสุรินทร์โดยกำเนิด เกิดวันที่ 29 กรกฎาคม 2477 ปัจจุบันอายุ 67 ปี (2544) บิดาชื่อนายเนียง มิ่งมงคล มารดาชื่อนางกีมิ่งมงคล การศึกษาเรียนจบ โรงเรียนฝึกหัดครูอุบลราชธานี และเรียนเพิ่มเติม(ศึกษาด้วยตนเอง) ได้ประกาศนียบัตร พ.ป. (ครูพิเศษประถม) เมื่อพ.ศ. 2496 และเกษียณอายุเมื่อ 30 กันยายน 2537 นับอายุราชการรวมทั้งสิ้นได้ 48 ปี ก่อนเกษียณรับราชการในตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนหนองโตง “สุวรรณวิทยาคม” ในบั้นปลายของชีวิตราชการ ได้มาช่วยราชการที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองฯ เกี่ยวกับการแสดงพื้นเมือง ประเพณีพื้นเมือง และฝึกซ้อมควบคุมการแสดง “เรือมอันเร” คณะครูส.ป.อ.เมืองฯ จำนวน 200 คน เพื่อแสดงร่วมกับการแสดงของช่างประจำปีทุกปี จึงไม่ได้สอนหนังสือในระยะก่อนเกษียณหลายปี เมื่อ พ.ศ. 2506 ได้เข้าพิธีสมรสกับคุณบัญญัติ นามวัฒน์ เป็นอาจารย์สอนวิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ ตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7 มีบุตรธิดา 2 คน คือ นส. ณกมล นามวัฒน์ และนายอริคม นามวัฒน์ ทั้งคู่เรียนจบมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระดับปริญญาตรี

ตลอดเวลา เริ่มแต่เข้ารับราชการ จนกระทั่งถึงปัจจุบันซึ่งอยู่ในวัยเกษียณอายุแล้วก็ตาม ได้ทุ่มเทกำลังใจกำลังกายเพื่องานที่ตนถนัดมาอย่างต่อเนื่อง งานทั้งหมดจะเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น การแสดงพื้นบ้านเพลงพื้นบ้าน ยังปฏิบัติเหมือนเดิมด้วยความเต็มใจ ไม่เคยปฏิเสธงาน แม้เวลาว่างก็จะฝึกซ้อมให้ครูซึ่งอยู่ต่างอำเภอมาขอต่อทำรำพื้นเมืองต่าง ๆ ที่บ้านเป็นประจำ ซึ่งจะได้กล่าวถึงผลงานที่ได้ปฏิบัติโดยย่อ ๆ ดังนี้

1. ได้ช่วยฟื้นฟู พัฒนา อนุรักษ์ ทำรำ และการแสดงพื้นบ้านชุดต่าง ๆ ขึ้นมาหลายชุด เช่นเรือมอันเร เรือมอาโย เรือมกันตรึม เรือมปะการันแจก เรือมกระโถนดิงตอง เรือมมองกวด จองได ฯลฯ โดยยึดเอกลักษณ์เดิมของสุรินทร์ โดยเฉพาะเรือมอันเร ยกให้เป็นเอกลักษณ์ของสุรินทร์ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดได้พิจารณานำการแสดงชุดนี้เข้ามาแสดงร่วมกับการแสดงช่าง ซึ่งเป็นงานประจำของจังหวัด เพื่อโฆษณาและเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักโดยกว้างขวาง

2. ได้รับคัดเลือกจาก ท.ท.ท.ให้นำการแสดงพื้นบ้านไปร่วมแสดงกับจังหวัดอื่น ซึ่งท.ท.ท.คัดเลือกมาเช่นกัน ถือว่า ท.ท.ท.ให้ความสำคัญกับการแสดงของสุรินทร์อย่างมาก เพราะท.ท.ท.จะเลือกเฉพาะการแสดงของจังหวัดที่มีเอกลักษณ์ไม่ซ้ำกับจังหวัดอื่น ได้นำไปแสดง 6 ครั้ง 6 จังหวัด จัดปีละครั้งให้ชื่องานว่า “งานแสดง” ศิลปวัฒนธรรมระหว่างภาค แสดงที่จังหวัด นครพนม มหาสารคาม นครราชสีมา ยะลา ภูเก็ต และกรุงเทพฯ

3. ได้นำการแสดงพื้นบ้านไปแสดงที่ห้องสนามหลวง 5 ธันวาคมมหาราชา งานระดับชาติเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ จำนวน 5 ครั้ง พ.ศ. 2527 2528 2530 2533 2534

4. ได้รับมอบหมายจากจังหวัดให้นำการแสดงพื้นเมือง ไปถ่ายทอดรายการทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 ขอนแก่น และกรุงเทพฯ ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9 ช่อง 11 ในโอกาสต่าง ๆ กัน อาทิโฆษณา งานช้าง เยือนอีสาน กองกำลังสุรนารีพบประชาชน เผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านหลายครั้ง ฯลฯ

5. ได้รับเกียรติให้จัดการแสดงพื้นเมืองถวายทอดพระเนตร พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระราชินีนาถ สมเด็จพระเทพฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ในวโรกาสต่าง ๆ จำนวน 8 ครั้ง

6. ช่วยงานเทศบาลเมืองสุรินทร์ เกี่ยวกับการพัฒนาวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ เช่นเป็นกรรมการประกวดต้นเทียนในเทศกาลแห่เทียนพรรษา เป็นกรรมการประกวดกระทงในเทศกาลลอยกระทง เป็นกรรมการประกวดเรือมอญในเทศกาลตรุษสงกรานต์ ซึ่งเป็นงานประจำปีของเทศกาลฯ ได้รับเลือกเป็นกรรมการสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย จังหวัดสุรินทร์ติดต่อกันมาตั้งแต่ปี 2538 และเป็นกรรมการประกวดเครื่องแต่งกายพื้นเมือง ในวันอนุรักษ์มรดกไทย

7. เป็นอาจารย์พิเศษ วิชาเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านให้แก่นักศึกษาภาคปกติ วิชา เอก โท นาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์

8. เป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้านสุรินทร์ ให้แก่นักศึกษาสถาบันต่าง ๆ เพื่อทำวิทยานิพนธ์ ปรินญาเอก โท หลายสถาบัน

9. เคยได้รับเกียรติจากจังหวัดสุรินทร์ ให้ร่วมแสดงละครเวที 3 เรื่อง คือ 1 เรื่องเจ้าหญิงศรีธัญญา 2 เรื่อง ราชธาธิราชตอนสมิงนครอินทร์ออกศึก 3 เรื่อง สังข์ศิลป์ชัย แสดงเมื่อครั้งยังเป็นนางสาว

10. ได้เข้าเฝ้ารับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ และประกาศนียบัตรครุอาวุโส พ.ศ. 2538

ได้รับเกียรติคุณบัตรเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียนดีเด่น ด้านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม พ.ศ. 2538

ได้รับเกียรติบัตร จากการร่วมสาธิตดนตรีพื้นบ้านแก่คณะผู้แทนอาเซียน 8 ประเทศ พ.ศ. 2540

ได้รับเข็มและวุฒิบัตรจากการอบรมหลักสูตร "การรักษาความมั่นคงของชาติ" พ.ศ. 2528

ได้รับเกียรติคุณบัตร จากการร่วมดำเนินงาน “เทศกาลผ้า มรดกร่วมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ราชภัฏสุรินทร์สมเด็จพะเทพฯ เสด็จเปิดงาน

ได้รับเข็มสุรินทร์ภักดี เป็นเข็มที่จังหวัดมอบให้ผู้ที่ช่วยเหลืองานสำคัญ ๆ ของจังหวัดมา โดยสม่ำเสมอ

ได้รับเหรียญรางวัลนอมา จากการร่วมโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ พ.ศ.2538

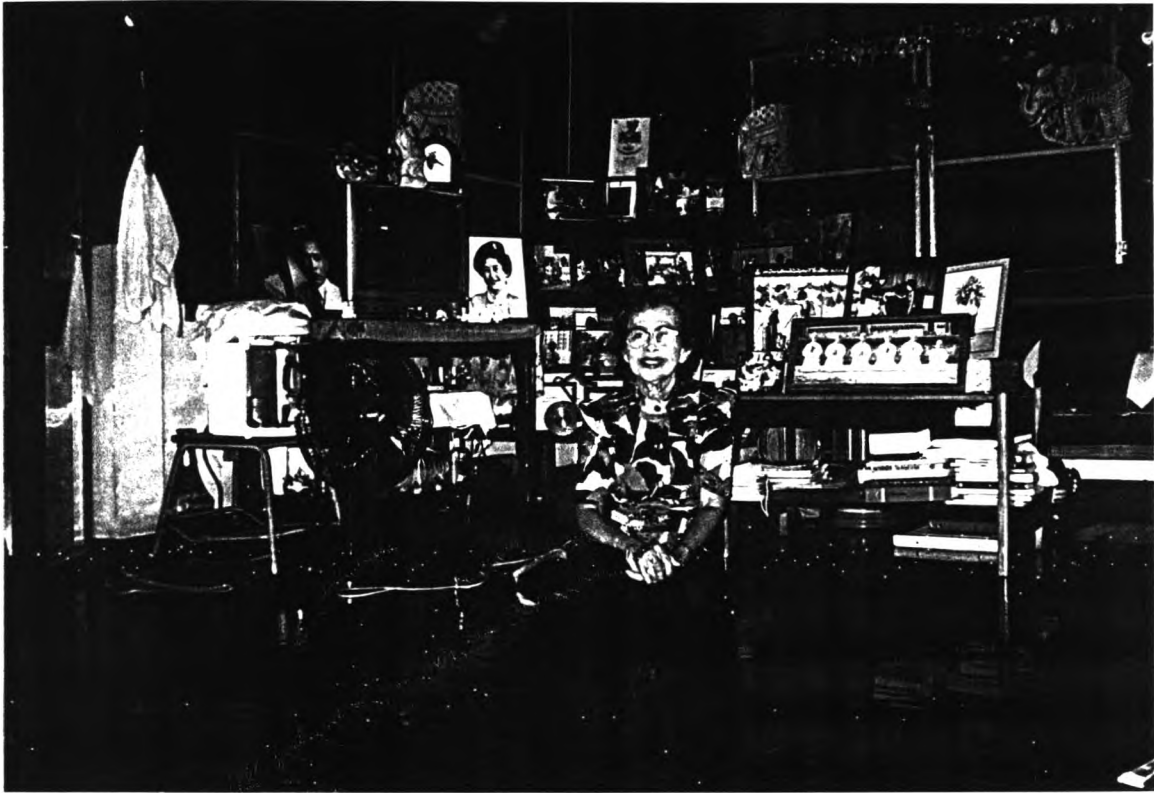
ได้รับพระราชทานปริญญาครุศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์ พ.ศ. 2541

ได้รับโล่เชิดชูเกียรติ “ศิลปินดีเด่นจังหวัดสุรินทร์” สาขาศิลปการแสดงจากสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ได้รับเกียรติอันเป็นที่เชิดชูยิ่ง ในระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการ คือได้รับพระมหากษัตริย์คุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เพื่อเป็นเกียรติสืบไปดังนี้ คือ บ.ช. จ.ม. ต.ม. ต.ช. และเหรียญจักรพรรดิมาลา

11. ในช่วงรับราชการได้ทำการแสดงพื้นบ้านของคณะครูส.ป.อ. เมืองฯ ไปแสดงในงานต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด แล้วแต่หน่วยงานใดขอมา เพราะเป็นจุดแรกที่สามารถนำออกแสดงได้ ในช่วงนี้จุดอื่นยังไม่มีการแสดงเลยเป็นการเผยแพร่และอนุรักษ์ไปในตัว โดยเฉพาะงานช้าง รับหน้าที่ฝึกซ้อมและควบคุมการแสดงเรือมอันเรตติดต่อกันมาเป็นเวลา 36 ปี (36 ครั้ง)

12. งานหลักที่ปฏิบัติเป็นประจำจนถึงปัจจุบันคือ เป็นวิทยากรถ่ายทอดการแสดงพื้นเมือง และบางครั้งเป็นผู้ร่วมแสดงด้วย ให้แก่ ร.ร.ต่าง ๆ สถาบันต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชน ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดประมาณ 200 กว่า ครั้ง ซึ่งไม่สามารถเขียนรายละเอียดในนี้ได้ แต่ได้บันทึกไว้โดยละเอียดที่เอกสารหมายเลข 7 เป็นหนังสือทำเสนอคณะกรรมการขอพระราชทานปริญญากิตติมศักดิ์ ราชภัฏสุรินทร์ พ.ศ. 2541 ให้ข้อมูลโดยนางแก่นจันทร์ นามวัฒน์

ภาพที่ 3 : อาจารย์ผ่องศรี ทองหล่อ ผู้ร่วมปรับปรุงเรือมอันเร

ที่มา : ถ่ายโดยพนิดา บุญทองขาว ณ.บ้านเลขที่ 106 ถ.สุรินราช ต.ในเมือง
อ.เมือง จ.สุรินทร์ วันที่ 22 ตุลาคม 2543

**ประวัติชีวิตและผลงาน
นางผ่องศรี ทองหล่อ
(สาขาศิลปะการแสดง)**

ประวัติชีวิต

นางผ่องศรี ทองหล่อ (บุญสุยา) เกิดเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2468 ที่หมู่ 2 ถนนสุริยราช ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นบุตร ส.ต.ต.เข้มทอง นางชิต บุญสุยา มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 6 คน สมรสกับนายสุทธิ ทองหล่อ มีบุตรธิดา 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน ปัจจุบันพักอยู่บ้านเลขที่ 106 ถนนสุริยราช ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โทรศัพท์ 511225

การศึกษา

พ.ศ. 2476 – 2479	ศึกษาที่โรงเรียนประจำจังหวัดสุรินทร์ชั้นประถม ปีที่ 1-4
พ.ศ. 2480 – 2482	ศึกษาที่โรงเรียนสตรีสุรินทร์ชั้นมัธยมปีที่ 1-3
พ.ศ. 2483	ศึกษาที่โรงเรียนสุรวิทยาคาร ชั้นมัธยมปีที่ 4 แต่ไม่จบ ลาออก เพื่อจะไปเรียนต่อวิชาชุดครูมูลที่จังหวัดอุดรธานี แต่มารดาเป็นห่วงเพราะบิดาเพิ่ง ถึงแก่กรรมตกลงไม่ได้เรียนต้องลาออกมา ประกอบอาชีพ
พ.ศ. 2500 – 2508	เรียนด้วยตนเอง สอบไล่ได้วิชาชุดครู ป.ป.

ประวัติการทำงานที่ผ่านมา

ประวัติการรับราชการ พ.ศ. 2485 – 2521 รับราชการครูมาหลายแห่งจนกระทั่งเกษียณอายุราชการ เช่น

- ครูโรงเรียนวัดเสม็ด
- ครูโรงเรียนวัดพรหมสุรินทร์
- ครูโรงเรียนวัดคฤห์
- ครูโรงเรียนจุมพลสุทธาวาส
- ครูโรงเรียนหนองโถง "สุรวิทยาคม"

แผนภูมิการปฏิบัติงาน (พร้อมระยะเวลา) ปฏิบัติงานด้านการเผยแพร่ศิลปะการแสดงของท้องถิ่น โดยเป็นวิทยากรให้การอบรมครูในสังกัด สปจ. และกรมสามัญศึกษา ตลอดจนเป็นวิทยากรพิเศษ ให้การอบรมนักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์ วิทยาลัยครูสุรินทร์ วิทยาลัยพยาบาลอย่างสม่ำเสมอ

ผลงาน

- พ.ศ. 2495 แสดงการละเล่นพื้นบ้าน "เรือมอันเร" "เจ็ริงนรแก้ว" ถวาย
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ ศาลากลางจังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2500 แสดงในงานวันครู ณ หน้าศาลากลางจังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2505 แสดงเรือมอันเร "ในงานแสดงของช่างปีแรก ณ สนามบิน
อ.ท่ามะตูม จ.สุรินทร์
- พ.ศ. 2505 เป็นวิทยากรฝึกซ้อมระบำกลอง ให้แก่คณะข้าราชการ นายทหาร
ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อแสดงในงานธรรมศาสตร์
ณ กองบัญชาการตำรวจภูธรเขต โดย พล.ต.ท.จำรัส มังคลารัตน์
เป็นหัวหน้า
- พ.ศ. 2506 แสดงในงานวันครู ณ หน้าศาลากลางจังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2507 ในวันที่ 23-25 ธันวาคม 2507 ร่วมเป็นวิทยากร ผู้บังคับบัญชา
ลูกเสือด้านนันทนาการ จังหวัดศรีสะเกษ
- พ.ศ. 2508 ในวันที่ 23-28 กุมภาพันธ์ 2508 ร่วมเป็นวิทยากรผู้บังคับบัญชา
ลูกเสือด้านนันทนาการ ณ ค่ายลูกเสือจังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2508 วันที่ 2-7 มีนาคม 2508 ร่วมเป็นวิทยากร ลูกเสือจังหวัดศรีสะเกษ
- พ.ศ. 2508 วันที่ 2-14 มีนาคม 2508 ร่วมเป็นวิทยากรอบรมผู้บังคับบัญชา
ลูกเสือ จังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2508 วันที่ 11-19 มิถุนายน 2508 ร่วมเป็นวิทยากรอบรมลูกเสือ ณ ค่าย
ลูกเสือจังหวัดสุรินทร์ และได้เป็นผู้ร่วมเป็นวิทยากรอบรมผู้บังคับ
บัญชาลูกเสือชั้นความรู้เบื้องต้น และจุดเบ็ดเตล็ดของจังหวัดมาตลอด
ณ ค่ายลูกเสือ จังหวัดสุรินทร์ และทุกอำเภอในจังหวัดสุรินทร์

- พ.ศ. 2510 ร่วมแสดงในงาน “ธารน้ำใจ” เพื่อหาเงินซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน เมื่อ 8 ตุลาคม 2510 ณ โรงเรียนสิรินธรแสดงละครเรื่องสวนสมเด็จ
- พ.ศ. 2511 วันที่ 20-25 สิงหาคม 2511 เป็นผู้ช่วยวิทยากรอบรมวิชาศิลปะชั้นร้องดนตรี ณ ค่ายลูกเสือ จังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2515 นำคณะเรือมอันเรไปแสดงวันเปิดกองบัญชาการตำรวจ ในวันที่ 25 กันยายน 2513
- พ.ศ. 2516 ร่วมเป็นวิทยากรจังหวัดอบรมลูกเสือชาวบ้านของจังหวัดสุรินทร์ ตั้งแต่รุ่นแรก เป็นต้นมาทุก ๆ อำเภอและตำบลที่จังหวัดมีโครงการอบรมเริ่มตั้งแต่ปี 2516 เป็นต้นมา
- พ.ศ. 2517 วันที่ 18 กันยายน 2517 นำคณะแสดงพื้นเมือง ณ ที่วีช่อง 7 ในรายการ “เยือนอีสาน”พ.ศ. 2519 นำคณะลูกเสือชาวบ้านแสดง “เรือมอันเร” ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พร้อมพระเจ้าลูกยาเธอ ณ วัดธาตุ อ.รัตนบุรี จ.สุรินทร์ ในการแสดงครั้งนี้ ได้มีโอกาสเข้าไปถวายทำรำเป็นการส่วนพระองค์ แต่เจ้าฟ้าหญิงจุฬารัตน์วลัยลักษณ์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
- พ.ศ. 2521 ได้นำคณะนักแสดงพื้นเมืองไปรำถวาย ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ พ.ศ. 2521 ได้ร่วมแสดงในรายการ “สายใจไทย” 14 มกราคม 2521
- พ.ศ. 2521 ได้ร่วมเป็นวิทยากรฝึกซ้อม “กันตรึม” ให้แก่นักเรียนโรงเรียนสิรินธร
- พ.ศ. 2521 วันที่ 2-16 ธันวาคม 2521 เป็นผู้ช่วยวิทยากรอบรมศิลปะการขับร้องและดนตรี ณ ค่ายลูกเสือ (โดยอาจารย์สุกรีไกลเลิศ)
- พ.ศ. 2524 วันที่ 30 ตุลาคม 2524 ถึง 3 พฤศจิกายน 2524 นำคณะแสดงพื้นเมืองไปแสดงในงานเทศกาลเที่ยวเมืองไทยจัดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สวนอัมพร
- พ.ศ. 2526 นำคณะการแสดงพื้นเมืองไปแสดงและการสาธิตงานเทศกาลเที่ยวเมืองไทย กับจังหวัดอื่น ๆ ทุกภาค ณ สวนอัมพร ในวันที่ 8-12 ธันวาคม 2536

- พ.ศ. 2522-2528 ร่วมเป็นวิทยากรด้านนันทนาการอบรม อ.พ.ป. (หมู่บ้านสีชมพู) ของแต่ละอำเภอที่จังหวัดจัดขึ้นเป็นโครงการพัฒนาบริการสาขาเกษตร (พ.บ.ก.) ประจำปี 2522 รวม 5 รุ่น ๆ ละ 7 วัน
- พ.ศ. 2529 นำคณะไปแสดงพื้นเมืองที่สนามหลวง ในงานวันแม่แห่งชาติ ในวันที่ 12 สิงหาคม 2529
- พ.ศ. 2529 นำคณะแสดงกันตรึมแสดงต้อนรับ คณะเลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบทและคณะ ณ โรงแรงเพชรเกษม
- พ.ศ. 2530 ได้นำคณะแสดงพื้นเมืองไปแสดง ณ สนามหลวง ในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 ครบรอบ 60 ปี
- พ.ศ. 2531 เป็นวิทยากรซ่อม “เรือมอันเรกันตรึม” ให้โรงเรียนศรีศรียาสมุทร จำนวน 600 คน เพื่อแสดงกลางแจ้งในวันปิดกีฬากีฬานักเรียน ประจำปี 2531
- พ.ศ. 2531 ได้เป็นวิทยากรร่วมโครงการอบรมการละเล่นพื้นบ้านเพื่อเผยแพร่การละเล่นพื้นบ้านแก่ประชาชนผู้สนใจ จัดโดยศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ (เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์) เริ่ม 9 กรกฎาคม 2531 ถึง 14 สิงหาคม 2531
- พ.ศ. 2531 ได้เป็นวิทยากรสอนประเพณีพื้นบ้านแก่สมาชิกที่สมัครเข้าอบรมโดยศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ (เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์) เริ่ม 9 กรกฎาคม ถึง 14 สิงหาคม 2531
- พ.ศ. 2531 ได้เป็นวิทยากรสอนประเพณีพื้นบ้านแก่สมาชิกที่สมัครเข้าอบรมโดยศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ วิทยาลัยครูสุรินทร์
- พ.ศ. 2532 ในวันที่ 1-2 พฤศจิกายน 2531 นำคณะแสดงพื้นบ้านแสดงต้อนรับคณะบริษัทปูนซิเมนต์ไทย ณ โรงแรมธารินทร์ จังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2533 เป็นวิทยากรสอนประเพณีพื้นบ้านแก่นักศึกษา วิทยาลัยครูสุรินทร์
- พ.ศ. 2534 เป็นวิทยากรสอนนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ณ วิทยาลัยพยาบาลสุรินทร์ เริ่มเมื่อ 8 กรกฎาคม 2534

ผลงานอื่น ๆ

- ร่วมแสดงพื้นเมืองต้อนรับ พลเอกถนอม กิตติขจร ณ ค่ายวีรวัฒน์โยธิน
- ร่วมแสดงต้อนรับ พลเอกประภาส จารุเสถียร ณ จวนผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์
- นำคณะแสดงพื้นบ้านไปแสดงในรายการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมระหว่างภาคจัด โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แสดงที่สวนอัมพร นครพนม นครราชสีมา ยะลา มหาสารคาม
- นำคณะแสดงพื้นบ้านไปแสดงในรายการ "เรื้อมปะการันเจก" ไปจำถวาย ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์
- เป็นวิทยากรอบรมด้านนันทนาการ ให้แก่ราษฎรอาสาพัฒนา และปราบยาเสพติด (ร.ส.พ.ป.) ณ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์
- นำคณะแสดงพื้นเมืองแสดงถวายรับเสด็จ ณ บ้านพักชลประทานห้วยเสนง จังหวัดสุรินทร์
- ร่วมแสดงในงานสมโภช 200 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (ร้องเพลงประกอบทำ ณ สนามศาลากลางจังหวัดสุรินทร์)
- ร่วมแสดงละครวันสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ เรื่องพระร่วง "ตอนส่งส่วย"
- ร่วมแสดงในงานราตรีสิรินธรประเภทแฟนซี ในรายการ "สามชีวิต"
- ร่วมแสดงในงานคืนสู่เหย้า ณ โรงเรียนสิรินธร "เรื้อมกันตรึม"
- นำคณะไปแสดงการเล่นพื้นบ้านไปแสดง ณ ทิวช่อง 4 ขอนแก่น ในรายการ "กองกำลังสุรนารี พบประชาชน"
- ร่วมแสดงในงานโรงเรียนสิรินธรและงานวันแม่ในรายการ "ระบำชาวเขา"
- ร่วมแสดงในงานโรงเรียนสิรินธรในรายการ "พ่อ" ประจำปี 2528
- นำคณะแสดงการเล่นพื้นบ้านไปแสดงต้อนรับ "การสัมมนาเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านของจังหวัดสุรินทร์ และบรรยายลักษณะเพลงประกอบการเล่นพื้นบ้าน ณ วิทยาลัยครูสุรินทร์เมื่อ 18-21 มกราคม 2526
- นำคณะเรื้อมอันเรไปแสดงในช่อง 4 ขอนแก่น เพื่อโฆษณางานช้าง
- ร่วมแสดงกับคณะในรายการ "ระบำกะลา" ในวันผู้ว่าเสนาอุมลศาสตร์เกษียณอายุราชการ
- เป็นวิทยากรด้านนันทนาการอบรม ท.ส.ป.ช. ร่วมกับคณะวิทยากรศูนย์สงครามพิเศษลพบุรี ณ หอประชุม จังหวัดสุรินทร์

หมายเหตุ 1. เป็นวิทยากรลูกเสือด้านนันทนาการ ได้แสดงการละเล่นพื้นบ้านให้กับผู้เข้ารับการอบรมทุกท่าน

ผลงานดีเด่น

1. ปี พ.ศ. 2504 เป็นผู้คิดประดิษฐ์และพัฒนาท่ารำ โดยอาศัยพื้นฐานของการรำย่ำแบบเขมรผสมผสานกับนาฏศิลป์ไทย ยังคงเอกลักษณ์ การละเล่นพื้นบ้านของจังหวัดสุรินทร์
2. ปี พ.ศ. 2519 แสดงเรือมอันเรถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ถวายท่ารำเป็นการส่วนพระองค์แก่เจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์
3. ปี พ.ศ. 2525 นำคณะไปแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านของสุรินทร์ที่หอประชุมคุรุสภา
4. ปี พ.ศ. 2504 – ปัจจุบัน ฝึกซ้อมคณะครูอาจารย์แสดงในงานช้างจังหวัดสุรินทร์ทุกปี
5. ปี พ.ศ. 2533 – ปัจจุบัน เป็นวิทยากรร่วมเสนอพิเศษในภาควิชานาฏศิลป์วิทยากรสุรินทร์
6. ำถวายรับสีหณุ ณ ตำหนักห้วยเสนง จ.สุรินทร์ เพื่อต้อนรับชาวต่างประเทศในนามรัฐบาลไทย
7. แสดงเรือมอันเรตต้อนรับสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ณ พระตำหนักห้วยเสนง

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

1. รับพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดี
2. ได้รับการเชิดชูเกียรติบุคคลท้องถิ่นของสมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิง จังหวัดสุรินทร์
3. ไปแสดงเจริญนรแก้วถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เมื่อปี 2498 เป็นปีแรกที่เสด็จจังหวัดสุรินทร์
4. รับเหรียญเชิดชูเกียรติข้าราชการผู้สูงอายุ จากพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร วันที่ 17 ตุลาคม 2527 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
5. ผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรมประจำจังหวัดสุรินทร์ ปี 2532 , 2533, 2534

“ความสุขของสังคมเป็นความสุขของเราเป็นคณะในการทำงานของนางผ่องศรี ทองหล่อ จึงเป็นตัวอย่างด้านความประพฤติ คุณธรรม และศีลธรรมของชาวจังหวัดสุรินทร์ทุกคน ทั้งยังเป็นภรรยาที่ดี เป็นแม่ที่ดีเป็นผู้ที่เสียสละต่อสังคมอย่างไม่ย่อท้อตลอดชีวิตการทำงานที่ผ่านมา

จนในปัจจุบันนางผ่องศรี ทองหล่อ ก็ยังยึดมั่นใจในคติการทำงานเช่นนี้ไปไม่เปลี่ยนแปลง จึงนับได้ว่าท่านเป็นบุคคลดีเด่นที่สมควรได้รับการยกย่องอย่างยิ่ง

ด้านการบริการสังคม

ท่านช่วยเหลืองานทุกด้านของจังหวัดสุรินทร์ และส่วนราชการหรือเอกชนที่ขอความร่วมมือในด้านการแสดง การเผยแพร่ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทำให้ความรู้แก่คณะครูอาจารย์ของโรงเรียนในสังกัด สปจ. กรมสามัญ วิทยาลัยครูสุรินทร์ และวิทยาลัยพยาบาล นอกจากนั้นท่านยังเป็นสมาชิกเหล่ากาชาดจังหวัดสุรินทร์ ออกรับบริจาคโลหิตทุกวันพุธ และวันพฤหัสบดี ตั้งแต่ 2527 จนถึงปัจจุบันออกปฏิบัติงานทุกอำเภอ นอกจากนี้ยังมีผลงานด้านการประชาสัมพันธ์ ส่งเคราะห์ ช่วยเหลือราษฎร ร่วมกับหน่วยงานด้านต่าง ๆ ของจังหวัดสุรินทร์

ระยะเวลาปฏิบัติงานดีเด่นและโอกาสที่จะปฏิบัติต่อไป

ตลอดระยะเวลาที่ท่านรับราชการและเป็นข้าราชการบำนาญมาจนถึงปัจจุบันท่านได้สร้างผลงานดีเด่นมาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ย่อมปรากฏชัดถึงความตั้งใจจริง ในส่วนของการทำงานด้านการแสดงพื้นบ้านของชาวจังหวัดสุรินทร์ ทำให้ชื่อเสียงในเรื่องการแสดงของช้างได้รับความสนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศตลอดมา ดังนั้นสิ่งที่ควบคู่กับการแสดงของช้าง มักมีการแสดงพื้นบ้านรวมอยู่ด้วย ตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมา นางผ่องศรี ทองหล่อ ได้เสียสละเวลา อุตสาหะทั้งกำลังกาย กำลังปัญญา และกำลังทรัพย์เพื่อช่วยเหลือสังคมด้วยความเต็มใจ ทั้งยังได้ตั้งปณิธานไว้ว่าจะสืบทอดความรู้ศิลปะแขนงนี้ให้แก่เยาวชนนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจอีกต่อไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่

จากประวัติชีวิตและผลงานดังกล่าว คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้ นางผ่องศรี ทองหล่อ เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดง (การแสดงพื้นบ้าน)

ภาพที่ 4 : อาจารย์ปลั่งศรี มูลศาสตร์ ผู้ร่วมปรับปรุงเรือมอันเร
ที่มา : ถ่ายโดยพนิดา บุญทองขาว ณ. บ้านเลขที่ 11 ถ.มุลศาสตร์ ต.ในเมือง
อ.เมือง จ.สุรินทร์ ในวันที่ 14 ตุลาคม 2543

ประวัติชีวิต
นางปลั่งศรี มูลศาสตร์

นางปลั่งศรี มูลศาสตร์ นามสกุลเดิม พรหมคุปต์ เกิดวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2473 อายุ 60 ปี สถานที่เกิด ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี คู่สมรสชื่อ นายเสนอ มูลศาสตร์ อาชีพรับราชการบำนาญ (อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด) มีบุตรชาย 1 คน หญิง 1 คน

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 11 ถนนมูลศาสตร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โทรศัพท์ 511396

อาชีพรับราชการบำนาญ เคยรับราชการครู ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับ 9

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2493	รับราชการในตำแหน่งครูตรีโรงเรียนสตรีฝึกหัดครูอุบลราชธานี
พ.ศ. 2497	รับราชการตำแหน่งผู้ช่วยครูใหญ่ตรี โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูอุบลราชธานี
พ.ศ. 2501	รับราชการตำแหน่งครูโท วิทยาลัยครูอุบลราชธานี
พ.ศ. 2502	รับราชการตำแหน่งครูโท โรงเรียนสุรวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. 2505	รับราชการตำแหน่งผู้ช่วยครูใหญ่โท โรงเรียนสุรวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. 2508	รับราชการตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โท โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. 2510	รับราชการตำแหน่งอาจารย์ใหญ่เอก โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. 2519	รับราชการตำแหน่งผู้อำนวยการระดับ 7 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. 2533	รับราชการตำแหน่งผู้อำนวยการระดับ 9 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์

นอกจากนี้ยังมีตำแหน่งหน้าที่ทั้งในระบบราชการและนอกระบบราชการดังต่อไปนี้

- เป็นผู้ตรวจราชการกรมสามัญศึกษาประจำเขตการศึกษา 11
- เป็นนายกคณะกรรมการเหล่ากาชาด จังหวัดสุรินทร์
- เป็นนายกสมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิง จังหวัดสุรินทร์
- เป็นประธานกรรมการสมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทย จังหวัดสุรินทร์

- เป็นผู้ก่อตั้งและนายกสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย จังหวัดสุรินทร์
- ประธานมูลนิธิโรงเรียนสตรีนคร จังหวัดสุรินทร์
- ผู้ก่อตั้งและประธานมูลนิธิสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์
- ผู้ก่อตั้งและประธานกรรมการกองทุนเพื่อชุมชนสุรินทร์
- อนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการประจำวิทยาลัยครูสุรินทร์
- เป็นคณะกรรมการลูกเสือจังหวัดสุรินทร์
- เป็นกรรมการหน่วยแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (พอ.ส.ว.)

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2481	ประโยคประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมิชชั่น จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. 2485	มัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสตรีสุรินทร์
พ.ศ. 2486	ประโยคมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมจังหวัดพระตะบอง
พ.ศ. 2487	ประโยคมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรีสุรินทร์
พ.ศ. 2490	ประโยคครูประถม (ป.ป.) โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลัยลงกรณ์
พ.ศ. 2492	ประโยคครูมัธยม (ป.ม.) โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม
พ.ศ. 2500	ประโยคครูมัธยม (กศ.บ.) จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร

ผลงาน

1. เป็นผู้จัดทำ "ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ" โดยการซื้อวัสดุต่าง ๆ มาประกอบใช้เอง เป็นแห่งแรกของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา
2. จัดตั้ง "โครงการธนาคารข้อสอบ" ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2512 และดำเนินการมาตลอดถึงปัจจุบัน เป็นแหล่งเก็บและรักษาข้อสอบกลาง ทำให้โรงเรียนมีมาตรฐานการเรียนการสอนเดียวกันทั้งโรงเรียน
3. ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานแสดงของช้าง ซึ่งเป็นมหรหรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นภายใต้ความร่วมมือกันของจังหวัดและองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

4. เป็นผู้ริเริ่มโครงการจำหน่ายเสื้อผ้าและสินค้าราคาถูก นำรายได้ไปช่วยกิจการต่าง ๆ ของจังหวัด
5. เป็นผู้ประสานงานให้เกิด “โครงการปลูกต้นไม้กระชับมิตร” โดยทำการติดต่อกับหน่วยงานทางการเกษตรของจังหวัดเพื่อขอกกล้าไม้ โครงการนี้ดำเนินอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525
6. จัดตั้งศูนย์เพื่อการศึกษาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2529 และยังคงดำเนินการมาจนกระทั่งปัจจุบัน กระทำการผลิตการใช้และการสาธิต การนำไปใช้นับเป็นศูนย์ที่ให้ประโยชน์ไม่แต่เพียงแก่ครูอาจารย์โรงเรียนสิรินธรเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มโรงเรียน ต่อโรงเรียนทั่วไป จนเป็นที่ยอมรับของเขตการศึกษา 11
7. เป็นผู้เสนอความคิดเห็นและโครงการจัดตั้งมูลนิธิสามัญศึกษาจังหวัดสุรินทร์ขึ้นเพื่อจัดหาดอกผลมาใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ โดยนางปลั่งศรีรับเป็นประธานเอง
8. จัดตั้ง “กองทุนเพื่อชุมชนสุรินทร์” ขึ้น เพื่อช่วยสนับสนุนกิจกรรมสตรีกีฬาเยาวชน กองทุนเพื่อชุมชนสุรินทร์ ซึ่งมีนางปลั่งศรี เป็นประธานได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชนในจังหวัดสุรินทร์เป็นอย่างมาก
9. ก่อตั้ง “โครงการนำความรู้สู่บ้านหรือโครงการหนังสือสู่ประตูบ้าน” ได้รับแรงดลใจจากที่ได้เห็นหนังสือเอกสารสิ่งพิมพ์และบทเรียนสำเร็จรูปที่จัดพิมพ์เผยแพร่โดยหน่วยงานของทางราชการต่าง ๆ ที่จัดทำเป็นอย่างดี อ่านง่าย สามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวันของประชาชนได้ แต่เอกสารดังกล่าวไม่อาจถึงมือชาวบ้านได้ นางปลั่งศรี จึงติดต่อขอรับการสนับสนุนกระเป๋าขนาดกะทัดรัดจากธนาคารต่าง ๆ ที่กระเป๋าเขียนข้อความว่า “กระเป๋าหนังสือสู่บ้าน” ให้นักเรียนอ่านให้ผู้ปกครองหรือเพื่อนบ้านฟังครบ 3 วันให้นำกลับมาโรงเรียนและรายงานผลจากการติดตามประเมินผล พบว่า ผู้ปกครองและเพื่อนบ้านมีความสนใจมาก
10. ช่วยกิจกรรมออกร้านกาชาด ซึ่งร้านกาชาดเป็นศูนย์กลางของงาน “ซ้างแฟร์” ตลอดมาทุกปี มีรายได้จากการออกร้านนำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อใช้จ่ายในกิจการกาชาดเป็นจำนวนมากทุกปี นอกจากนี้ยังได้รณรงค์ให้มีการบริจาคโลหิตและเงินเพื่อกิจการสาธารณประโยชน์ในท้องถิ่น

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

1. ได้รับการคัดเลือกจากคุรุสภาให้เป็นครูผู้ปฏิบัติงานดีเด่นประเภทผู้บริหารสถานศึกษา
2. ได้รับเกียรติบัตรจากคุรุสภาว่า “เป็นผู้อยู่ในมาตรฐานแห่งคุณธรรม และความรู้ความสามารถในการประกอบวิชาชีพครู
3. ได้รับคัดเลือกจากมูลนิธิและสมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทยให้เป็นผู้บริหารดีเด่นเขตการศึกษา 11
4. ได้รับการประกวดเกียรติคุณให้เป็นศิษย์ดีเด่นในฐานะข้าราชการส่วนภูมิภาคของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ได้รับเกียรติเป็น “ครูที่ควรแก่การบูชา” จากคณะกรรมการข้าราชการครู สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์
6. ได้รับคัดเลือกเป็นแม่ดีเด่นแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2531
7. ได้รับเชิญให้เป็นผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท

จากประวัติและผลงานดังกล่าว คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้ นางปลั่งศรี มูลศาสตร์ เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ภาพที่ 5 : ครูพูน สามสี หัวหน้าคณะกัณฑ์ตรีมบ้านดงมัน

ที่มา : ถ่ายโดยพนิดา บุญทองขาว ณ วัดบ้านดงมัน ต.คอโค อ.เมือง

จ.สุรินทร์ ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2543

ประวัติชีวิตและผลงาน

นายพูน สามสี

นายพูน สามสี เกิดเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2485 ที่บ้านดงมัน ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์ ปัจจุบันอายุ 54 ปี เป็นบุตรของนายฤทธิ นาง เปา สามสี มีพี่น้อง 8 คน สมรสกับนางสงัด รัตนสุรย์ มีบุตรและธิดา 2 คน คือ นายสุชาติ สามสี และนางสาวอำไพ สามสี

นายพูน สามสี เริ่มเรียนชกกลาง และขำรำมะนาจากบิดาซึ่งเป็นนักดนตรี พ.ศ. 2498 เริ่มร้องเพลงในวงกันตรึม พ.ศ. 2499 เริ่มตีกลองในวงกันตรึม พ.ศ. 2500 ได้เข้าสู่วงกันตรึมของครูเทียน มีโอกาสเล่นในงานบุญประเพณี ทุกงานในหมู่บ้าน

พ.ศ. 2505 บวชที่วัดพรหมสุรินทร์ เป็นเวลา 2 ปี

พ.ศ. 2515 ได้เป็นผู้นำรวมกลุ่ม นักดนตรีกันตรึม จากหลายสังกัดมาสู่วงเดียวกัน

พ.ศ. 2520 ได้เข้าเล่นวงมโหรี

พ.ศ. 2521 นำวงดนตรีทั้งกันตรึมมโหรีไปเล่นตามที่ต่าง ๆ ทั่วจังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. 2531 นำวงดนตรีกันตรึมไปเล่นตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น ศรีสะเกษ

กรุงเทพมหานคร บุรีรัมย์ เป็นต้น

พ.ศ. 2532 ตั้งวงดนตรีเป็นของตนเอง มีลูกศิษย์เป็นนักดนตรีได้รับยกย่องเป็นครูดนตรี ได้เผยแพร่ความรู้ด้านกันตรึม และพิธีกรรมของเขมร

พ.ศ. 2533 ริเริ่มฝึกซ้อมให้ชาวบ้านทั้งหญิงชาย เจริญนอร์แกว และเจริญตรุษ จนเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และนำออกแสดงสร้างรายได้แก่นักแสดง มีลูกศิษย์นักดนตรีใน ต.คอโค 60 คน และหมู่บ้านอื่น ๆ ทั้งเด็ก วัยรุ่น และผู้ใหญ่ รวมทั้งสิ้น 200 คน

พ.ศ. 2536 ริเริ่มจัดการแสดงเพลงและพิธีกรรมของชาวเขมรถิ่นไทย โดยเป็นผู้นำพาชาวบ้านดงมันไปจัดการแสดงแนวอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม 11 ครั้ง ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย 6 ครั้ง ห้างพาด้าปิ่นเกล้า 2 ครั้ง ในงานเวิลด์เทค 95 ณ จ. นครราชสีมา 1 ครั้ง สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 กองทัพบก 2 ครั้ง

นายพูน สามสี มีความอุตสาหะฝึกซ้อมนักดนตรีรุ่นใหม่ จนมีลูกศิษย์ไปเป็นผู้นำวงดนตรีกันตรึม เช่น คณะฟ้าแม่ลูกอ่อน (นายติง รัตนสุรย์) วงดนตรีกันตรึมบ้านกระเพา ต.ท่า

สว่าง วงดนตรีโรงเรียนสุรินทร์ศึกษา (นายธงชัย สามสี) นอกจากนี้ยังเป็นผู้ฝึกและต่อเพลงแก่นายสุริยา ดีสม ผู้อนุรักษ์ดีเด่น ประจำปี 2534 และนายโฆษิต ดีสม หัวหน้าวงกันตรึมน้ำผึ้งเมืองสุรินทร์

พ.ศ. 2533 – 2539 ได้เข้าประกวดวงดนตรีกันตรึมร่วมกับทุกวงในจังหวัดสุรินทร์ ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ทุกครั้ง

พ.ศ. 2533 – 2538 ได้แสดงดนตรีในรายการสารคดีแพร่ภาพทางโทรทัศน์ ช่อง 3,5,9 และช่อง 11

นายพูน สามสี เป็นครูดนตรีที่มีความสามารถเป็นเลิศ มีผลงานเด่นดังนี้

1. เป็นครูดนตรีวงกันตรึม ที่มีลูกศิษย์มากกว่า 200 คน
5. สามารถเล่นดนตรีได้ทั้งวงกันตรึมและวงมโหรี
6. สามารถร้องนำได้ทุกเพลง ทั้งเพลงครู เพลงการ์ และเพลงเบ็ดเตล็ดทุกชนิด
7. เป็นผู้อนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านดั้งเดิมของกลุ่มชาวเขมรถิ่นไทย และที่โดดเด่น คือ การเล่นเพลงการ์ในชุดเพลงกำกับพิธีกรรมการแต่งงานของชาวไทย-เขมรในอีสานใต้
5. สามารถร้องเจี๊ยะได้หลายประเภท เช่น เจี๊ยะนอร์แกว เจี๊ยะบึงนา เจี๊ยะขันตุล เจี๊ยะตรุษ เจี๊ยะจรวง(ตรัว) (หมายเหตุ : เจี๊ยะเป็นลักษณะการร้องโต้ตอบของไหวพริบเป็นภาษาเขมร คล้ายหมอลำในภาษาลาว)
6. เป็นผู้นำชาวบ้านดงมันจัดการแสดงชุดใหญ่ เพื่ออนุรักษ์ประเพณีพิธีกรรมดั้งเดิม เช่น ชุดบายเสร์ย (บายศรี) ชุดแซนการ์ (แต่งงาน) ชุดฉลองบุญ และอื่น ๆ ซึ่งใช้ผู้แสดงตั้งแต่ 20 คน ขึ้นไป บางชุด 150 คน เป็นการสร้างความสามัคคีในการอนุรักษ์ศิลปะการแสดง
7. เป็นแกนนำรวบรวมวงดนตรีจากหลายสังกัด ในปี พ.ศ. 2500 – 2525 ให้เกิดการฟื้นฟูและพัฒนางานกันตรึม และมโหรี
8. สามารถประดิษฐ์อุปกรณ์ดนตรีกันตรึมได้และจัดจำหน่ายให้แพร่หลายในวงกว้าง
9. สามารถอธิบายความหมายของเพลง และเทศะการแสดงและบรรเลงเพลงในแต่ละสถาบันการศึกษาทั่วไป

ด้วยกันตรึมเป็นศิลปะการแสดงที่มีเฉพาะในกลุ่มชนแถบอีสานใต้เท่านั้น แม้จะใช้ภาษาเขมรขับเพลงแต่ไม่ปรากฏว่ามีในประเทศกัมพูชา จึงถือว่าเป็นวงดนตรีและการแสดงที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

นายพูน สามสี เป็นครูดนตรีกันตรึมที่มีความสามารถหลายอย่าง จึงได้รับเกียรติคุณดังนี้

1. เป็นครูดนตรีกันตรึมซึ่งมีลูกศิษย์มากมาย ลูกศิษย์ที่เด่นในปัจจุบัน คือ นายธงชัย สามสี นายโมฆิต ดีสม และนายสุรียา ดีสม
2. ได้รับเชิญไปแสดง ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย จำนวน 11 ครั้ง
3. แสดงกันตรึมเจี๊ยงนอร์แกว และเจี๊ยงชันตุล ทางโทรทัศน์ช่อง 5, 11 และ 9 เป็นจำนวน 12 ครั้ง (พ.ศ. 2535-2539)
4. แสดงดนตรีกันตรึมถวายหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พ.ศ. 2536 และ พ.ศ. 2537) ถวายทอดพระเนตรสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ (พ.ศ. 2538) และถวายทอดพระเนตรสมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์วลัยลักษณ์ (พ.ศ. 2537)
5. เป็นวิทยากรพิเศษ ประจำสถาบันราชภัฏสุรินทร์ ประจำภาควิชาดนตรี (พ.ศ. 2536-ปัจจุบัน)
6. เป็นผู้เชี่ยวชาญ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะศิลปกรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2534-2539)
7. เป็นผู้เชี่ยวชาญ กรรมการร่างหลักสูตรดนตรีพื้นบ้านของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.อุบลราชธานี พ.ศ. 2538
8. ได้รับโล่เกียรติยศ รางวัลชนะเลิศอันดับหนึ่งของการแสดงกันตรึม ในงานอนุรักษ์มรดกไทยและงานแสดงทางวัฒนธรรมของ จ.สุรินทร์ จากปี พ.ศ. 2535-2539

ปัจจุบันนายพูน สามสี พักอยู่บ้านเลขที่ 29/1 หมู่ 8 บ้านดงมัน ต.คอโด อ.เมือง จ.สุรินทร์

ภาคผนวก ข.
งานศิลปหัตถกรรมปี พ.ศ. 2495

งานศิลปหัตถกรรมในปี 2495

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนเป็นประจำทุกปี ในปี พ.ศ. 2495 ทางกระทรวงศึกษาธิการได้จัดงานศิลปหัตถกรรมขึ้นเป็นครั้งที่ 16 ณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนเพาะช่าง และโรงเรียนเสาวภา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันอังคารที่ 2 – วันเสาร์ที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2495 รวม 5 วัน 5 คืน ซึ่งได้มีการแบ่งกิจกรรมของงานออกเป็น 7 ประเภท คือ

- ก. การแสดงศิลปหัตถกรรม ได้แก่ การแสดงและการจำหน่ายสิ่งของเครื่องการฝีมือของนักเรียน
- ข. การส่งเสริมสิ่งของเครื่องการฝีมือประเภทสินค้า ได้แก่ คัดเลือกการแสดง และการจำหน่ายสิ่งของเครื่องการฝีมือ ซึ่งนักเรียนสามารถผลิตจำหน่ายเป็นสินค้าได้
- ค. การแสดงฝ่ายวิชาการ ได้แก่ การวัดเครื่องมือและเครื่องอุปกรณ์การสอน การประลอง และการแสดงกิจการต่างๆ ในทางวิชาการ
- ง. การแสดงบนเวที ได้แก่ การแสดงเบ็ดเตล็ดและการแสดงละครของนักเรียน
- จ. การแสดงพลศึกษา ได้แก่ การเล่นเกี่ยวกับพลศึกษาและการแข่งขันกีฬาประเภทต่างๆ
- ฉ. การแสดงกลางแจ้ง ได้แก่ การแสดงเบ็ดเตล็ด การเล่นพื้นเมือง และการแสดงตำนาน
- ช. การประกวด ได้แก่ การแสดงการทำจริงในวิชาการฝีมือและการประกวดภาพ เครื่องการฝีมือ และการทำเครื่องเล่นเครื่องใช้

ประกวดภาพ เครื่องการฝีมือ และการทำเครื่องเล่นเครื่องใช้ มีหน่วยงานที่เข้าร่วมงานในครั้งนี้ 5 หน่วยงานด้วยกัน คือ

- ก. โรงเรียนในสวนกลาง ซึ่งสังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล กองฝึกหัดครูกองโรงเรียนราษฎร กรมวิสามัญศึกษา และกองโรงเรียนกรมอาชีวศึกษา
- ข. ภาคศึกษาธิการ 9 ภาค
- ค. แผนกศึกษาธิการจังหวัดพระนคร
- ง. แผนกศึกษาธิการจังหวัดธนบุรี
- จ. องค์การค้าของคุรุสภา

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานแสดงศิลป
หัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 16 ขึ้น ดังนี้

1. ม.ล. ปิ่น มาลากุล	ประธานกรรมการ
2. นายนาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา	รองประธานกรรมการ
3. นายอภัย จันทวิมล	“
4. นายวิฑูร ทิวทอง	“
5. นายบุรินทร์ ลิ้มพะลิก	รองประธานกรรมการ
6. นายวิญญูชาติ ปุตราเสธรณี	หัวหน้าแผนกศิลปหัตถกรรม
7. นายชวน จวีวงศ์	หัวหน้าแผนกส่งเสริมสินค้า
8. นายวงศ์ ธ.พุกประยูร	หัวหน้าแผนกแสดงกลางแจ้ง
9. นายขาว โกมลมิตร	หัวหน้าแผนกแสดงบนเวที
10. นายชุนห์ อรุณโรจน์	หัวหน้าแผนกแสดงผลศึกษา
11. นายสนั่น สุมิตร	หัวหน้าแผนกแสดงเกี่ยวกับวิชาการ
12. นางนิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วิรสาสน์	หัวหน้าแผนกร้านขายอาหาร
13. นายถนอม นาควัชระ	หัวหน้าแผนกดนตรี
14. นายจรรยา แจ่มเจริญ	หัวหน้าแผนกทัศนศึกษา
15. นายบุรินทร์ ลิ้มพะลิก	หัวหน้าแผนกจัดการประกวด
16. นางไสรวงศ์ ทองเจือ	หัวหน้าแผนกเด็กและบรรเทาทุกข์
17. นายนพ ปาลกะวงศ์	หัวหน้าแผนกสถานที่และสุขภาพ
18. ชุนชำนาญอนุศาสน์	หัวหน้าแผนกก่อสร้าง
19. นายกิจจ้านง วัฒนจินดา	หัวหน้าแผนกโฆษณา
20. นายชอบ ประพันธ์เนติวุฒิ	หัวหน้าแผนกจัดทำสมุดที่ระลึกและ
รายงาน
21. ร.อ.หลวงชัชวาลย์ชละ ร.น.	หัวหน้าแผนกรักษาการณ์
22. นายบุญรอด อติกนิษฐ์	หัวหน้าแผนกของที่ระลึกและรางวัล
23. นายเป็รื่อง สุขเสวี	หัวหน้าแผนกรับส่งวัตถุแสดงศิลป
หัตถกรรม
24. นายเชื้อ สาริมา	หัวหน้าแผนกอำนวยความสะดวกแก่
ส่วนภูมิภาค

25. นายโก สุขวรรณ

หัวหน้าแผนกเหรียญกษาปณ์

26. นายเกรียง เขียมสกุล

หัวหน้าแผนกเลขานุการ

โดยมีนายมังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ลงนามออกคำสั่ง
การจัดงานบริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนี้ มีการจำหน่ายบัตรผ่าน
ประตู 3 บาทด้วยและมีบัตรฟรีสำหรับกรรมการแยกตามวันวันละสี่ ปกติว่ามีคนนำเอาบัตร
กรรมการไปขายลดราคา 2 บาท ให้แก่ผู้ที่จะมาซื้อบัตรชมงาน และมีการสงสัยว่าจะมีการพิมพ์
บัตรปลอมขึ้นด้วย เพราะเรียงพิมพ์และทำตราขางลายเซ็นปลอมได้ไม่ยาก การแก้ไขปัญหานี้
กระทำโดยส่งหน่วยออกไปจับผู้นำบัตรมาขายนอกตู้ขายตั๋ว และนำส่งตำรวจ รายได้จากการ
จำหน่ายบัตรผ่านประตูนี้ได้เงินเป็นจำนวนมาก เพราะมีคนเข้าชมงานมากมาย

การจัดงานสมัยนั้นใช้อาคารเรียน เป็นห้องแสดงผลผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ มีเต็นท์
ผ้าใบยอดแหลมสีขาวให้เชือกดึงเป็นกองอำนวยความสะดวกเพียง 3 หลังเท่านั้น บริเวณการแสดงกลาง
แจ้งมีรั้วไม้ระแนงล้อมรอบ และมีที่นั่งชมเป็นชั้นทำด้วยไม้ มีร้านโรงเรียนรับถ่ายรูปและพิมพ์
งานบัตรระหว่างงานด้วย

สินค้าของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นพวกเย็บปักถักร้อยและของใช้ทำด้วยไม้มีบัตรชื่อ
และโรงเรียนผู้ทำติดอยู่ที่สินค้าทุกชิ้น มีการประกวดสินค้าให้โบราณวัตถุสีเหลือง แดง น้ำเงินด้วย
ทางแผนกแสดงกลางแจ้งได้จัดให้มีการแสดงของภาคต่าง ๆ ทุกวันเนื่องจากมีประชาชนสนใจเป็น
จำนวนมาก มีการจัดที่นั่งดูชั้นบนและชั้นล่าง โดยเก็บค่าที่นั่งดูราคา 2 บาท

ภาค 1	ส่ง	2 ชั่วโมง
ภาค 2	ส่ง	1 ชั่วโมง
ภาค 3	ส่ง	1 ชั่วโมง
ภาค 4	ส่ง	2 ชั่วโมง
ภาค 5-6	ส่ง	3 ชั่วโมง
ภาค 7	ส่ง	1 ชั่วโมง
ภาค 8	ส่ง	2 ชั่วโมง
ภาค 9	ส่ง	ไม่ส่ง

เพื่อให้เห็นถึงบรรยากาศของงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนครั้งที่ 16 ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นผู้วิจัย
จึงขออธิบายถึงแผนผังบริเวณงาน ดังนี้

- ก. การแสดงบนเวทีใช้เวทีของครูสภาอย่างเดียว
- ข. จัดชั้นบนของตึกโรงเรียนสวนกุหลาบเป็นที่ดูการแสดงกลางแจ้งและชายตัวที่นั่งด้วย
- ค. เพื่อมิให้ต้องสิ้นเปลือง ชุ้มประตูเข้าในงานให้ทำแต่พอควรและจัดที่ชายตัวให้อยู่ในรั้ว
- ง. แผนกทัศนศึกษา ให้พิจารณาจัดไว้ทางด้านโรงเรียนเพาะช่าง
- จ. ตึกแสดงศิลปทัศนกรรมนักเรียนทุกตึกใช้เฉพาะชั้นล่าง ชั้นบนไม่ใช่

ภาคผนวก ค
ความเป็นมาของงานช่างสุรินทร์

ความเป็นมาของประเพณีงานช้าง

ก่อนที่จะมีงานช้างซึ่งถือเป็นงานประจำปีของจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งได้มีมาร่วมสี่ทศวรรษแล้วนั้น นายท้าว ศาลางาม หมอช้างระดับครุบาใหญ่แห่งหมู่บ้านกระเบื้องใหญ่ อำเภอชุมพลบุรี ซึ่งได้เล่าถึงความเป็นมาของงานช้างว่า ในปีพ.ศ. 2498 นั้น ได้เกิดมีข่าวลือกันว่า จะมีเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ มาลงที่หมู่บ้านตากกลาง หรือหมู่บ้านงานช้างในปัจจุบัน ด้วยเหตุที่ชาวบ้านนาน ๆ ที่จะได้มีโอกาสเห็นยอดยานพาหนะ ประเภทรถยนต์ และเครื่องบินผ่านไป ในเขตพื้นที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของพวกตน ซึ่งเป็นเขตป่าดง เมื่อได้ยินข่าวว่าจะมีเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์มาลงที่หมู่บ้านของตน (ไม่ทราบว่ามีมาด้วยสาเหตุใด) จึงมีการแตกตื่นกันไปทั่วทั้งตำบล โดยได้มีการชักชวนกันไปดูเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ และเนื่องจากชาวบ้านในตำบลกระโพเกือบทุกหมู่บ้านมีอาชีพสำคัญในการเลี้ยงช้าง และออกจับช้างป่ามาฝึกขาย จึงมีช้างเกือบทุกครัวเรือนและช้างจึงกลายเป็นพาหนะและเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญของชาวบ้านแถบนั้น ในการเดินทางไปดูเฮลิคอปเตอร์ในสมัยนั้น จึงได้อาศัยช้างเป็นพาหนะ เมื่อไปถึงสนามอันเป็นลานที่จอดเฮลิคอปเตอร์แล้ว ปรากฏว่ามีช้างจำนวนมากมายรวมแล้วประมาณ 300 เชือก ซึ่งสร้างความตื่นเต้นประทับใจของผู้ที่ได้พบเห็นเป็นอย่างมาก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2503 นายวินัย สุวรรณภาค นายอำเภอท่าตูม ในสมัยนั้น จึงได้มีการนำช้างเหล่านี้มารวมตัวกันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อร่วมแสดงในงานฉลองที่ว่าการอำเภอหลังใหม่ ณ บริเวณ สนามบินเก่าอำเภอท่าตูม คือบริเวณโรงเรียนท่าตูมประชาเสรมวิทย์ในปัจจุบัน ในการแสดงครั้งนั้นได้จัดขึ้นในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2503 โดยมีการเดินขบวนพาเหรดของช้าง การแสดงการคล้องช้าง และการแข่งขันช้างวิ่งเร็ว ซึ่งมีช้างเข้าร่วมในการแสดงประมาณ 60 เชือก จากการแสดงคราวนั้นทำให้มีการประชาสัมพันธ์แพร่ภาพทางโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เผยแพร่ไปทั่ว ทำให้เกิดความสนใจ ทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทางองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ชื่อของ ททท. ในสมัยนั้น) จึงได้เสนอต่อกระทรวงมหาดไทย ว่าการแสดงของช้างที่จังหวัดสุรินทร์ในครั้งนั้น นับได้ว่าเป็นงานที่ยิ่งใหญ่มากของจังหวัด และประชาชนทั่วไปก็ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก แต่มีโอกาสนหาชมได้น้อยมาก จึงเห็นสมควรที่จะได้เผยแพร่งานแสดงของช้างไปสู่วงกว้าง โดยได้เสนอให้งานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของงานประเพณีของจังหวัด และให้มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยมีการกำหนดวันให้แน่นอนตามปฏิทินทางสุริยคติ และจัดรูปแบบงานให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น เพื่อจะได้มีเวลาในการโฆษณาเชิญชวนไปยังต่างประเทศ อันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวของประเทศ ให้แพร่หลายทั่วไปด้วย ดังนั้น ในวันที่ 18 พฤศจิกายน

2504 จังหวัดสุรินทร์จึงได้ร่วมกับองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดงานแสดงของช่างขึ้น เป็นงานประจำของจังหวัดสุรินทร์ อีกครั้งหนึ่ง โดยยังคงจัดที่อำเภอท่าตูม ซึ่งอยู่ห่างจากจังหวัดสุรินทร์ไปทางด้านทิศเหนือ ประมาณ 52 กิโลเมตร ซึ่งขณะนั้นยังเป็นทางลูกรังอยู่

จากผลการจัดแสดงของช่าง ดังกล่าว ได้รับความสนใจจากชาวต่างประเทศอย่างกว้างขวาง ทางองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สามารถจำหน่ายบัตรเข้าชมได้อย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ทางองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงได้รายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้งานแสดงของช่างเป็นงานประจำปีของชาติ และคณะรัฐมนตรีได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2505 โดยมีมติอนุมัติตามที่องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำเสนอ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 เป็นต้นมา งานแสดงของช่างจังหวัดสุรินทร์จึงได้กลายเป็นงานประจำปีของชาติและเป็นงานประเพณีที่มีความสำคัญยิ่ง ต่อการพัฒนาจังหวัดสุรินทร์มาจนกระทั่งปัจจุบัน และได้ย้ายสถานที่แสดงจากอ.ท่าตูมมายังตัวเมืองสุรินทร์ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2505 เป็นต้นมา

การแสดงของช่าง

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ซึ่งเป็นปีที่มีการจัดให้การแสดงของช่างเป็นงานประจำปีของจังหวัดสุรินทร์ เป็นต้นมา โดยจะจัดแสดงในเสาร์-อาทิตย์ที่ 3 ของเดือนพฤศจิกายนของทุกปี รายการแสดงของช่างส่วนใหญ่จะมีรูปแบบคล้าย ๆ กันเกือบทุกปี โดยแต่ละปีจะมีการแสดงต่าง ๆ ดังนี้ :-

การเช่นผีปะกำของหมอช่างก่อนที่จะถึงการแสดงการคล้องช้าง การแสดงการคล้องช้าง โดยปล่อยให้ช่างป่าออกมาเป็นโขลง แล้วมีคณะของหมอช่างมาไล่จับ โดยใช้ช่างต่อ การเฉลิมฉลองช่างป่าที่จับได้ โดยมีการแสดงการละเล่นพื้นเมืองที่เป็นประเพณีท้องถิ่น ได้แก่ การระกระทบสากหรือเรือมอันเร การเดินพาเหรดของช่างทั้งหมดที่มาร่วมแสดงในงาน การแข่งขันช่างวิ่งเร็ว การชั้ดคะเยอระหว่างคนกับช่าง การแสดงกีฬาม้าล่อช่าง และกีฬาพื้นเมืองอื่น ๆ และการจัดให้นักท่องเที่ยวนั่งรถหลังช้าง ชมทิวทัศน์ทั่วไปบริเวณรอบ ๆ สนาม

ต่อมาจึงได้มีการปรับปรุงรูปแบบและรายการแสดงมาตามลำดับ จนกระทั่งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2533 ได้มีรายการแสดงดังนี้

ขบวนพาเหรดช้าง โดยนำช้างทั้งหมดมาเดินขบวนในสนาม ผ่านหน้าประธาน เช่นเดียวกับขบวนพาเหรดของนักกีฬา ช้างปฏิบัติตามคำสั่ง เป็นการนำช้างมาแสดงอาการต่าง ๆ ตามที่ความถี่ช้างต้องการ ช้างแสนรู้เป็นการแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ ของช้างเลียนแบบมนุษย์ เช่น เดินดำ ส่งของ นอน เป็นต้น ช้างวิ่งเก็บของ เช่น เก็บขวดน้ำอัดลม เก็บตระกร้าที่ตั้งเรียงกันไว้เป็นระยะ ๆ ว่าใครจะเก็บได้หมดก่อนกัน การคล้องช้าง เป็นการแสดงถึงวิธีการออกจับช้างสมัยโบราณ โดยใช้ช้างต่อ และเชือกปะกำ ช้างเดินข้ามคน เป็นการแสดงเพื่อให้เห็นถึงความฉลาดแสนรู้ของช้างว่า โดยปกติแล้วช้างจะไม่ทำร้ายคน โดยให้คนนอนคว่ำราบกับพื้น ห่างกันพอประมาณแล้วให้ช้างประมาณ 3-4 เชือก เดินข้ามกลับไป-กลับมา 2 รอบ ช้างเตะฟุตบอล เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถของช้างในการกระทำบางสิ่งบางอย่างเลียนแบบมนุษย์ โดยมีการจัดเป็นทีม มีกรรมการสนามเป็นผู้ตัดสินและมีกติกาทุกอย่าง เช่นเดียวกับมนุษย์ แต่เล่นเพียง 30 นาทีเท่านั้น ขบวนช้างศึก เพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปขบวนของการจัดทัพในสมัยโบราณ และแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของช้างต่อบ้านเมือง โดยจะแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายไทยและพม่า ทั้งสองฝ่ายจะใช้กำลังพลจากค่ายวีรวัฒน์โยธิน มาเป็นตัวแสดงและมีการประดับตกแต่งทุกอย่างคล้ายขบวนจริง และการแสดงศิลปวัฒนธรรม 2 รายการ คือ การรำเรือมอันเร ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมพื้นเมืองของกลุ่มเขมร และการเซิ้งบั้งไฟ ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มลาว ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุรินทร์ ทุกรายการจะเป็นการบ่งบอกให้ทราบว่าในจังหวัดสุรินทร์ จะมีคนอาศัยอยู่ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่พูดภาษาส่วย ซึ่งจะนำเสนอโดยการแสดงของช้าง กลุ่มที่พูดภาษาเขมร และกลุ่มที่พูดภาษาลาว ซึ่งจะนำเสนอโดยการรำเรือมอันเร และการเซิ้งบั้งไฟ ดังกล่าว

จากการแสดงของช้างตามรายการต่าง ๆ ดังกล่าวที่มีการแสดงซ้ำแล้วซ้ำเล่าทุก ๆ ปี จึงทำให้ผู้ที่มาชมการแสดงของช้างรู้สึกว่ามีอะไรใหม่ และเมื่อมาแล้วก็ไม่อยากจะมาอีก ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลของทางจังหวัดสุรินทร์ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพบว่า จำนวนคนที่มาเที่ยวชมการแสดงของช้างจะลดลงทุกปี จึงเห็นควรได้มีการปรับปรุงแก้ไขทั้งรูปแบบการแสดง สิ่งอำนวยความสะดวกในสนามและระบบแสง เสียง ต่าง ๆ ดังนั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534

เป็นต้นมา จังหวัดสุรินทร์และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงได้มีการปรับปรุงในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแสดงของช้าง ดังนี้

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้จัดทำที่นั่งชมใหม่ ปรับสนามการแสดงให้เหมาะสมกับระยะการมองเห็นสร้างหอคอยควบคุมการแสดง กำหนดมาตรการรักษาความสะอาดของบริเวณสนาม จัดทำห้องสุขาเพิ่มเติม จัดระบบการจราจร จัดศูนย์ข่าวสาร ตั้งคณะกรรมการควบคุมความเป็นระเบียบในสนาม โดยเฉพาะช้างภาพ จะไม่ให้ลงไปในสนามขณะที่มีการแสดง และจัดทำฉากใหญ่ขนาดเต็มสนาม ทั้งด้านหน้าและด้านหลังของสนามอีกด้วย และด้านการแสดงของช้าง ในด้านการแสดงของช้าง ซึ่งเดิมจะเริ่มเวลาประมาณ 8.30 น. ไปเสร็จเวลา 12.15 น. รวมเวลาประมาณ 3 ชั่วโมง ได้มีการปรับปรุงรายการแสดงต่าง ๆ ที่เคยใช้ในปีก่อน ๆ มาจัดระบบการนำเสนอใหม่และมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมเข้ามาใหม่บางรายการ ซึ่งการปรับปรุงดังกล่าว สามารถลดระยะเวลาการแสดงได้ประมาณ 1 ชั่วโมง ตลอดเวลาของการแสดงได้มีการนำเสนอในเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างคนกับช้างอย่างต่อเนื่องเป็นฉาก ๆ ดังนี้

ฉากที่ 1 จำโหลง มาจากขบวนพาเหรดช้าง ปรับเปลี่ยนเป็นโหลงช้างป่าขนาดใหญ่ และแสดงคุณลักษณะของจำโหลง กำหนดที่จะให้มีแต่ช้างจำนวนน้อยร้อยเชือกเท่านั้น อยู่ในสนาม โดยไม่มีความวุ่นวายบนคอให้มีสภาพเหมือนธรรมชาติของช้างในป่า

ฉากที่ 2 กวยหรือกวยหรือส่วย ที่เคยเรียกขานกันมานานแล้วนั่นเอง ในฉากนี้พิธีบวงสรวงเช่นผีปะกำของหมอช้าง แต่ได้ปรับปรุงโดยจัดพิธีบวงสรวงเพื่อให้ผู้ชมรู้สึกว่าได้เข้าร่วมในพิธีด้วย มิใช่บังคับดูเฉย ๆ

ฉากที่ 3 จากป่ามาอยู่บ้าน คือ การแสดงการคล้องช้าง แต่ปรับปรุงใหม่ เรียกว่า “การพอนช้าง” ซึ่งเป็นการคล้องช้างป่า โดยใช้ช้างต่อและเชือกปะกำ ในฉากนี้ได้มีการแสดงการฝึกช้างป่า ซึ่งก็คือ ช้างปฏิบัติตามคำสั่งนั่นเอง

ฉากที่ 4 สร้างบ้านแปลงเมือง เป็นฉากที่เพิ่มเข้ามาใหม่ กำหนดให้มีการแสดงสินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง พร้อมมีการแสดงของช้างแสนรู้ด้วย

ฉากที่ 5 ประเพณี คือ การแสดงเรือมอันเร และเซิ้งบั้งไฟเดิมแต่ปรับปรุงให้เป็นประเพณีสงกรานต์ งานแห่พระ งานบุญบั้งไฟและเพิ่มจำนวนผู้แสดงชุดต่าง ๆ อีก 3 เท่าตัว พร้อมลดเวลาแสดงให้กระชับเหมาะสม ในลักษณะของการสาธิต และให้มีช้างเข้าร่วมในงานประเพณีด้วย

ฉากที่ 6 บวชนาค ประเพณีสำคัญของไทยที่เพิ่มเข้ามาใหม่ในบวชนแห่งจะมีช่างร่วมบวชนด้วยในขณะเดียวกันก็จะมีการเล่นต่าง ๆ มาในบวชนด้วย

ฉากที่ 7 ฉลองพระ หลังบวชนาคแล้วจะมีการฉลองพระบวชใหม่ ซึ่งจัดให้มีการเล่นของช่างต่าง ๆ เช่น ช่างวิ่งเร็ว ช่างวิ่งเปี้ยว ช่างเข็นครกแข่งกัน ช่างเดินข้ามคน ช่างเตะฟุตบอล และช่างชักคะเย่อกับคน

ฉากที่ 8 พระบารมีปกเกล้า เป็นฉากที่ได้ปรับมาจากบวชนช่างศึกเป็นบวชนพยุหยาตราทัพที่พระมหากษัตริย์ส่งมาแสดง พระบรมเดชาณุภาพแก่เมืองในขอบขันขันธ์มา ได้จัดให้มีการประดับตกแต่งช่างศึก อาวุธยุทโธปกรณ์ เครื่องแต่งกายทหารและจัดชั้นตอนการแสดงใหม่ทั้งหมด

รูปแบบและวิธีการจัดการแสดงของช่างในงานช่างในแต่ละปีซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยน และพัฒนาเป็นระยะ ๆ แต่ส่วนใหญ่แล้วยังคงอยู่ที่ความสามารถและความแสนรู้ของช่างและความสัมพันธ์ระหว่างช่างกับวิถีชีวิตของคนสุรินทร์ โดยเฉพาะคนที่พูดภาษาส่วยหรือภาษากวย ซึ่งเป็นกลุ่มคนผู้เลี้ยงช้าง ส่วนเรื่องอื่น ๆ เป็นเพียงส่วนประกอบของการแสดงของช่างเท่านั้น

ปัจจุบันรูปแบบการแสดงของช่างได้ปรับเปลี่ยนใหม่จากเดิม จากการแสดงช่างครั้งล่าสุดปี พ.ศ. 2543 ที่ผ่านมา ระหว่างวันที่ 18-19 พฤศจิกายน 2543 ได้มีการปรับปรุงชุดการแสดงให้ต่อเนื่องกัน เป็นเรื่องราวที่แสดงให้เห็นถึงความผูกพันของคนกับช้าง ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม อันดีของชาวสุรินทร์ ซึ่งมีจากการแสดง ดังนี้

1. “กวย” เป็นการแสดงให้เห็นถึงสภาพชีวิตประจำวันของชาวบ้านและประเพณีเช่นผีปะกำ
2. “จำโขลง” เป็นฉากที่แสดงถึงความเป็นอยู่ตามธรรมชาติของช่างที่ต้องมีผู้นำ คือ จำโขลง
3. “จากป่ามาสู่บ้าน” เป็นฉากที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการคล้องช้างหรือโพนช้าง และการฝึกช้างเพื่อใช้งาน
4. “พระบารมีปกเกล้า” เป็นฉากบวชนพยุหยาตราตัน ที่แสดงให้เห็นถึงแสนยานุภาพของพระมหากษัตริย์ในสมัยโบราณ ซึ่งได้ทรงปกครองบ้านเมืองให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข โดยถือว่าช่างเป็นสัตว์สำคัญในกองทัพ

5. "ประเพณีเมืองสุรินทร์" เป็นการแสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของชาวสุรินทร์ (มีเรือมอันเร่ร่วมแสดงในฉากนี้ด้วย)
6. "ฉลองพระ" เป็นการแสดงความยินดีสนุกสนาน และเฉลิมฉลอง โดยใช้ช้างแสดงความสามารถในการเล่นกีฬา และการแข่งขันต่าง ๆ
7. "ฉากอำลา" เป็นการแสดงการอำลาของช้าง และผู้แสดงด้วยความรักและความคิดถึง(จนกว่าจะพบกันใหม่ในปีหน้า)

ประวัติผู้เขียน

นางสาวพนิดา บุญทองขาว เกิดวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2515 ที่อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช เมื่อปีการศึกษา 2534 และระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สมทบสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อปีการศึกษา 2536 แล้วได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2542 ปัจจุบันรับราชการที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 4